

Aarhus byråds journalsager (J. Nr. 436-1927)

Originalt emne

Universitet

Indholdsfortegnelse

- 1) [Byrådsmødet den 20. oktober 1927](#)
- 2) [Byrådsmødet den 1. december 1927](#)
- 3) [Byrådsmødet den 9. februar 1928](#)
- 4) [Byrådsmødet den 23. februar 1928](#)
- 5) [Byrådsmødet den 22. marts 1928](#)

Uddrag fra byrådsmødet den 20. oktober 1927 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 436-1927)

Forslag fra Universitetssamvirkets Bestyrelse om Paabegyndelse af
Universitetsundervisning i Aarhus.

Følgende Skrivelse forelaa:

"Da det af Undervisningsministeriet 13/10 1919 nedsatte Udvalg angaaende Spørgsmaalet om et Universitet i Jylland for 2 Aar siden havde afgivet Betænkning, hvori man enstemmigt tilraadete Regeringen "snarest ske kan" at realisere Tanken om Oprettelse af et jydisk Universitet, og med stor Majoritet pegede paa Aarhus som Stedet, hvor et saadant Universitet burde ligge, maatte Universitetssamvirket vente, at der fra Regeringens Side blev foretaget Skridt til Realisation at de Planer, som Kommissionen havde udarbejdet. Saadanne Skridt maatte naturligvis først bestaa i en Forhandling med

stedlige Autoriteter - efter Kommissionens Forslag altsaa Aarhus Byraad - angaaende de Ofre, som Byen vilde bringe ved Oplørelse af Bygninger (Udvalgsbetænkningen, Side 39). I Forventning om, at Kommissionen ikke havde arbejdet forgæves, men at Ministeriet vilde forberede et Lovforslag til Realisation af Planerne, har Samvirket i de 2 Aar, som er hengaaet siden Betænkningens Afgivelse, dels søgt at bringe Forhandling i Stand med Regeringen og dels - navnlig - søgt at vække Stemning for et Universitet i Aarhus ved Foredrag her i Byen og Omegnen og ved Indsamling af Midler til Opførelse af et Collegium, en Indsamling, hvortil hidtil er tegnet ca. 550,000 Kr., og som det er Meningen at fortsætte, naar Lejlighed dertil skønnes at være gunstig.

Imidlertid er det jo saaledes, at der stadig intet foretages i Sagen fra Regeringens Side, hvad enten nu Grunden er Tidens finansielle Forhold eller Afgørelse af Spørgsmaalet om, hvor et jydsk Universitet skal ligge, som stadig trods Kommissionens bestemt udtalte Mening synes at volde Tvivl, og da den foran nævnte til en Universitetsbygning i Aarhus indsamlede Sum for den allerstørste Del er givet under den Forudsætning, at der inden 1. Januar 1931 er truffet lovlig Beslutning om Oprettelse af et Universitet i Aarhus eller en eller flere Afdelinger deraf, saa vil det ses, at man staar overfor den Kalamitet, at den betydelige Sum af private Midler kan falde bort, idet Planerne om et jydsk Universitet atter sættes til Side maaske for kostbare Reformer ved Københavns gamle Universitet, som den Filtenborgske Milliongave derefter vil tilfalde.

I denne Situation, der rummer den største Fare for, at Planen om et Universitet her i Aarhus skal blive skrinlagt for en uberegnelig Tid, har Universitetssamvirket optaget en Tanke, der er fremsat indenfor det filosofiske Fakultet i København, og som i Korthed sagt gaar ud paa, at Aarhus ved Hjælp af Byraadet og støttet af de indsamlede Midler skal begynde en Undervisning for Studenter i den første Studietid, spec. til Filosofikum, men desuden i sproglige og historiske Fag for studerende til Skoleembedseksamen. Det vil hertil være nødvendigt, at der ansættes en Lærer i Filosofi, der maa lønnes som en Professor ved Universitetet, d. v. s. med c. 10000 Kroner. Til de øvrige Fag vil man formentlig kunne nøjes med nogle Docenter. - Lokaler til Undervisningen vil foreløbig uden Vanskelighed kunne faas i teknisk Skole, i Katedralskolen og paa Statsbiblioteket.

Saa snart den her skitserede Undervisning er kommet i Gang, og Undervisningsministeriet har givet den filosofiske Professor Ret til at afholde Eksamen, hvad man haaber vil ske, og hvad der under alle Omstændigheder maa være en Forudsætning for, at de omtalte Planer

kan føres ud i Livet, saa tænker man, den den første Udvidelse maa blive, at der opføres en Bygning paa Universitetsgrunden.

De økonomiske Følger for Kommunen af denne Plan skønnes ikke at ville blive store, navnlig naar ogsaa henses til, hvad der fra privat Side er ofret paa denne for Byen saa vigtige Sag.

Vi opstiller følgende Budget:

1. Resten af Finansaaret 1927-28:

En Professori Filosofi..... 4. 500,00 Kr.

3 Docenter i moderne Sprog à

2000 Kr..... 6.000,00"

Uforudsete Udgifter..... 1. 500,00"

Ialt... 12.000,00 Kr.

Hvis det ikke lykkes at faa Docenterne ansat inden Foraaret 1928, bortfalder jo den anden Post.

2. Aaret 1928-29:

En Professor i Filosofi..... 10.000,00 Kr.

3 Docenter à 6.000 Kr..... 18.000,00"

Uforudsete Udgifter..... 2.000,00"

Ialt 30.000,00 Kr.

af hvilke Universitetssamvirket venter at kunne skaffe ca. 6.000 Kr., saaledes at der af Byraadet tilskydes 24.000 Kr.

Der vil ikke i Øjeblikket kunne siges noget bestemt om, hvorvidt nogen af Docenterne kan erstattes med lokale Kræfter, saa Beløbet derved kan nedsættes. Meget afhænger her dels af Tilslutning af Studenter og dels af de Ønsker, som maatte fremkomme, og de kvalificerede Mænd eller Kvinder, der kan skaffes som Docenter. Det er en Selvfølge, at dette Budgetbeløb ad Aare vil stige, hvis den Begyndelse til et Universitet i Aarhus, som her gøres, viser sig at være god og heldig; men selv om Beløbet vokser en Del, vil det formentlig ikke kunne belaste Kommunens Budget med Udgifter, som vil hindre andre af

Kommunens Planer eller være uforsvarligt tyngende for Skatteyderne.

I det hele forekommer det os ikke, at økonomiske Betæneligheder kan hindre det Forslag, som herved forelægges det ærede Byraad, og det saa meget mindre, som man haaber og venter, at Staten ikke ret vel vil kunne holde sig tilbage, men vil være mere tilbøjelig til at støtte en begyndt Universitetsundervisning end til selv at tage Initiativet dertil.

Snarere kunde man være tilbøjelig til at rejse det Spørgsmaal, om det er betimeligt at begynde paa Universitetsundervisning her i Aarhus paa den foreslaaede Maade, om man ikke kan befrygte, at Tilslutningen af Studenter kan blive saa lille, at Sagen i det hele lider uoprettelig Skade derved, og om i hvert Fald ikke den foreslaaede Plan bør udsættes. Som loran sagt tror vi, at der kun er to Muligheder at vælge imellem: at lade Tanken om et Universitet her i Byen falde maaske for stedse, og at vi her i Byen tager fat paa Sagen med Fortrøstning og Tro til, at det vil lykkes os at gennemføre den. Og der er ingen Grund til at tvivle. Aarhus ligger midt i Aarhus, Skanderborg, Randers Amter med tilsammen ca. 400.000 Indbyggere. Der vil sikkert komme Studenter til Universitetsundervisning her i Byen, om saa Antallet bliver lille i Førstningen. Det kommer an paa, at der bydes en forsvarlig Undervisning, og det kan meget godt ske, selv om her ikke findes de fineste Lokaler og Undervisningsmidler til at begynde med.

Vi tror ikke, Sagen taaler nogen Udsættelse. Der er intet Initiativ at vente fra Statens Side, og skal ikke Interessen for Universitets sagen her i Byen svinde bort, maa der skrides til Handling; naar det sker, er vi overbevist om, at der vil komme Hjælp ogsaa fra dem, som hidtil har holdt sig tilbage, saalænge der kun overvejedes. Opmærksomheden er nu ved de bl. a. i Bladene fremkomne Meddelelser blevet henvendt paa Aarhus, og det er, forekommer det os, uundgaaeligt, at man her i Byen tager afgørende Stilling til den her skitserede Plan, som iøvrigt er drøftet ved et Møde mellem et af Samvirkets Bestyrelse nedsat Udvalg og syv af det filosofiske Fakultets Professorer, som udtalte sig anbefalende om Planen, og som er rede til at komme her til Byen til en Realitetsforhandling, naar Byrådet i Princippet har taget Stilling til vort Forslag.

Vi ser godt, at den Begyndelse til et jydsk Universitet i Aarhus, som her foreslaas gjort, næppe er svarende til, hvad man i 1919-20 og de nærmest følgende Aar tænkte sig, men man skal dog med Henvi sning til Udvalgsbetænkningen, Side 38-39 hævde, at den her fremsatte Plan svarer nogenlunde til, hvad der er tænkt som 1. Stadium af Universitetet. Vi er desuden overbeviste om, at den foreslaaede Undervisning ikke alene vil samle et

anseligt Antal Studenter og derved være af - ogsaa økonomisk - Betydning for Byen; men den vil desuden have en gavnlig Indflydelse paa den Undervisning og de Skoleformer, som findes her i Byen. Det gælder navnlig de offentlige Skoler, hvis Personale vil faa en Lejlighed til videre Uddannelse, som ventelig ogsaa vil søges af Lærere udenfor Kommunen; men desuden vil Byens Fagskoler, teknisk Skole og Handelsskolerne nyde godt af, at der til Byen bliver knyttet Mænd med videnskabelig Uddannelse i sproglige og historiske Fag.

Idet vi da med foranstaaende Motivering udtaler som vor Overbevisning, at det Forslag, som her stilles, ikke alene vil give Universitetssagen her i Byen det afgørende Stød fremad, men ogsaa paa anden Maade vil være af baade kulturel og materiel Betydning for Byen, anbefaler vi Forslaget til det ærede Byraads velvillige og snarlige Behandling, idet tilføjes, at vi til enhver Tid er rede til mundtlig Forhandling."

Borgmesteren meddelte, at Sagen var sat paa Dagsordenen for at give Byraadet Meddelelse om Universitetssamvirkets Planer. Men forinden Budgetudvalget rørte ved Sagen, ønskede man en bestemt Erklæring fra Undervisningsministeren om, hvad han vil foretage sig, saafremt Byraadet gaar ind paa den Tanke, som er skitseret i Henvendelsen fra Samvirket. Hvis man kunde faa en saadan Erklæring, vilde der senere komme Indstilling til Byraadet, men foreløbig maatte Henvendelsen tages til Efterretning.

Toges til Efterretning.

Uddrag fra byrådsmødet den 1. december 1927 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 436-1927)

Forslag til en Henvendelse til Undervisningsministeriet angaaende Universitetssagen.

Borgmesteren meddelte, at Samvirkets Bestyrelse var bange for, at Ministeren havde misforstaaet den tidligere Henvendelse, og derfor ønskede at bringe Sagen i Erindring. Men Taleren havde talt med Ministeren derom, og han meddelte, at Sagen var i god Gænge, idet den havde været behandlet i Ministermøder og snart skulde forhandles i Venstres Partimøde. Af den Grund vilde Henvendelsen ikke blive indsendt.

Sagen udgik af Dagsordenen.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 436-1927)

Skrivelse fra Undervisningsministeriet angaaende Oprettelse af et filosofisk Fakultet i Aarhus.

Følgende Skrivelse forelaa:

"I Anledning af Byraadets Skrivelse af 18. Oktober f. A 436-1927 angaaende den af Universitetssamvirket i Aarhus afgivne Indstilling skal man meddele, at Ministeriet vil kunne stille sig imødekommende overfor det af Universitetssamvirkets Bestyrelse fremsatte Forslag til en forsøgsvis Ordning, hvorefter der i Aarhus ved Byraadets Hjælp og med Støtte af de indsamlede Midler paabegyndes en Undervisning for Studenter i den første Studietid, specielt til Filosofikum med Eksamen i dette Fag, men desuden ogsaa i sproglige Fag for studerende til Skoleembedseksamen.

Ministeriet maa herefter forvente, at der fra Byraadets Side fremsættes et nærmere udformet Forslag, idet man iøvrigt paa nærværende Tidspunkt maa tage det Forbehold, at Forsøget ikke stiller økonomiske Krav til Statskassen, at det ikke anses for bindende med Hensyn til den endelige Afgørelse af Spørgsmaalet om Oprettelsen af et Universitet i Jylland, og at Københavns Universitet giver sin Tilslutning til den paatænkte Ordning i det Omfang, hvori den kræver Samvirken med nævnte Universitet.

Budgetudvalget indstiller, at der rettes en Anmodning til Universitetssamvirket om at udarbejde og forelægge Byrådet Undervisnings- og Virksomhedsplaner for det paatænkte filosofiske Fakultet.

Indstillingen vedtoges.

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 436-1927)

Forslag fra Universitetssamvirket i Henhold til Undervisningsministeriets Skrivelse af 24.

December 1927.

Borgmesteren oplyste, at Samvirket andrager om en Bevilling paa 30-40000 Kr. til Oprettelse af et Filosofikum. Der var sket Henstilling om at lade Sagen gaa til Budgetudvalget.

Henvistes til Budgetudvalget.

Uddrag fra byrådsmødet den 22. marts 1928 - side 1

[Til første side](#)

[Klik her for at åbne den oprindelige kilde](#)

(J. Nr. 436-1927)

Indstilling fra Budgetudvalget om Valg af Bestyrelse for det jyske Univertet samt Udkast til Skrivelse til Ministeriet angaaende Plan for Undervisningen.

Følgende Udkast til Skrivelse forelaa:

"I Skrivelse af 24 Januar d. A. (J. Nr. 2516-1927) har Undervisningsministeriet udtalt, at Ministeriet med visse nærmere Forbehold vil kunne stille sig imødekommende overfor det fra "Universitetssamvirket i Aarhus" fremsatte Forslag til forsøgsvis Ordning, hvorefter der her i Byen med Støtte af Kommunen og af privat indsamlede Midler paabegyndes en Undervisning for Studenter i den første Studietid, specielt til Filosofikum med Eksamen i dette Fag, men desuden ogsaa i sproglige Fag for studerende til Skoleembedseksamen, hvorefter Ministeriet udtaler Forventning om, at der fra Byraadets Side fremsættes et nærmere formuleret Forslag til Planens praktiske Gennemførelse.

Foranlediget heraf skal Byraadet tillade sig at meddele, at man i Forventning om, at Undervisningen allerede vil kunne paabegyndes i Løbet af Regnskabsaaet 1928- 29, nemlig ved Begyndelsen af Efteraarssemestret 1928, har opført paa Kommunens Budget for nævnte Aar et Beløb paa 30.000 Kr., der menes at kunne tilstrække til Lønning af 1 Professor og 3 Docenter samt til Anskaffelse af Bøger, til Administration samt eventuelt til Lønning af Undervisningsassistenter.

Iøvrigt kan man oplyse, at Planen efter et fra Universitetssamvirket nu foreliggende Forslag i Forbindelse med Samvirkets Redegørelse af 15. Oktober f. A. gaar ud paa følgende:

1. Undervisningen.

Det er givet, at der maa ansættes en Professor i Filosofi, i hvilket Fag det ventes, at Ministeriet vil give Ret til at afholde Eksamen, og selvfølgelig vil det være af den allerstørste Vigtighed, at man til denne Professorpost, foreløbig den eneste ved Universitetsundervisningen i Aarhus, faar den bedst muligt kvalificerede Mand; man tænker sig derfor Stillingen lønnet med 10.000 Kr. aarlig.

Som i Ministeriels Skrivelse af 24. Januar nævnt er det Tanken at indrette "en Undervisning for Studenter i den første Studietid", og man tænker herved foruden den filosofiske Undervisning særlig paa sproglige Fag for studerende til Skoleembedseksamen. Der tænkes derfor ansat Docenter i moderne Sprog, foreløbig 3 a 4 med en Løn af 6000 Kr. aarlig. Det vil ikke bestemt kunne siges, hvilke Fag man vil kunne faa Docenter i, da personlige Forhandlinger jo ikke ret vel kan komme i Stand, inden hele Foretagendet har et sikkert Grundlag. Det kan dog anses for tilraadeligt, at der søges Docenter i de europæiske Hovedsprog, Tysk, Fransk og Engelsk, eventuelt tillige i Dansk.

Ved Siden heraf bør der arrangeres Undervisning i andre af Universitetets Hovedfag, og Studenterne maa vel i al Almindelighed selv betale for saadan Undervisning (Manuduction); men det vil dog være rigtigt at afsætte en Sum til Manuductører eller Undervisningsassistenter, idet det kan forudses, at ikke faa ubemidlede Studenter vil have Vanskelighed ved at udrede Betalingen. Man regner til dette Formaal 6000 Kr., idet tilføjes, at Forholdene kan komme til at ligge saa gunstigt, naar Stillingerne som Docenter bekendtgøres som ledige, at man vil kunne faa 4 anerkendt dygtige Docenter i saadanne Fag, som maa anses for særdeles vigtige for Formaalet, og hvis det bliver Tilfældet, vil det rimeligvis være at foretrække at ansætte 4 Docenter a 6000 Kr., hvorefter Posten til Undervisningsassistenterne maa bortfalde, hvormed dog paa ingen Maade være sagt, at man bør opgive at søge oprettet en Manuduction i Universitetets almindelige Fag.

2. Boganskaffelser og Administration.

Det er naturligvis af den største Vigtighed for hele Spørgsmaalet, at Statsbiblioteket findes her i Byen. Det vil da ogsaa være en Selvfølge, at man knytter en intim Forbindelse med denne Statsinstitution, som paa sin Side forhaabentlig vil stille sig til Disposition paa bedste Maade. Paa den anden Side er Biblioteket næppe forberedt paa at stille det fornødne Materiale i fremmede Sprog til Raadighed, og det vilde derfor være ønskeligt, at der bevilgedes ca. 2000 Kr. til øjeblikkelig Anskaffelse af Haandbøger, hvortil den Biblioteket paa Finansloven givne Bevilling næppe vil være tilstrækkelig.

Lokaler til Undervisning haaber man at kunne faa i teknisk Skoles Filial, Nørre Alle, som ligger passende centralt og ikke for langt fra Statsbiblioteket. 2' Sal i denne Skole er ledig om Dagen, og man kan ikke tænke sig, at teknisk Skoles Bestyrelse vil fordre nogen Husleje udover Betaling for Lys, Varme og Rengøring. Hertil vil der ventelig komme nogen Udgift til Inventar, og vi anslaaer derfor til Lokale m. m. 2000 Kr.

Til egentlig Administration, herunder Undervisningsmidler som Papir, Penne og Blæk o. s. v. regnes med 2000 Kr. Universitetssamvirket gaar ud fra, at der maa vælges en Bestyrelse, som har Ledelsen af Institutionen. Hvorledes denne skal sammensættes, er der endnu ikke truffet Bestemmelse om, men man kunde tænke sig, at den kom til at bestaa dels af Medlemmer, valgte af Byraadet, dels af Medlemmer, valgte af Universitetssamvirkets Bestyrelse samt den filosofiske Professor. Bestyrelsen maa have en Forretningslærer, som varetager de daglige Forretninger.

Et fuldt Aars Driftsudgifter vil herefter blive:

Løn til en Professor..... 10.000 Kr.

3 Docenter a 6000 Kr..... 18.000"

Undervisningsassistenter..... 6.000"

Boganskaffelser..... 2.000"

Lokale m. m..... 2.000"

Administration..... 2.000"

Ialt... 40.000 Kr.

4. Kollegiet.

Universitetssamvirket har erhvervet Øjenlæge Lindgreens Klinik til Studentergaard, hvor der vil kunne blive Bolig for ca. 25 Studenter, som ikke har deres Hjem her i Byen. Der vil af de indsamlede Midler kunne ydes Tilskud til Driften. - Iøvrigt venter man, at der vil blive Tale om at skaffe en Del flere Studenter Logi og Kost i Byen, et Punkt, som Samvirket vil interessere sig for.

I Forventning om, at Ministeriet vil finde de her meddelte Oplysninger fyldestgørende, og under Henvisning til derom ført mundtlig Forhandling anmoder man om, at Undervisningsministeriet i Overensstemmelse medgivet Tilsagn vil anerkende Examen

philosophicum, taget i Aarhus, som givende Adgang til at indstille sig til Københavns Universitets Embedsexamina, og om at Undervisningsministeriet vil foranledige, at Københavns Universitet er Universitetssamvirket behjælpeligt med at indrette den begyndende Universitetsundervisning her i Aarhus, saaledes at den kan erstatte tilsvarende Universitetsundervisning ved Københavns Universitet, samt med at udvælge de dertil egnede Lærerkæfter."

Fra Udvalget forelaa følgende Instilling:

"Idet man hermed forelægger Udkast til Skrivelse til Undervisningsministeriet angaaende Universitetssagen, indstiller man til Byraadets Vedtagelse, at der vælges en Bestyrelse for de jydskke Universitet bestaaende af 7 Medlemmer, nemlig 3 valgte af Byraadet, 3 valgte af Universitetssamvirket, samt den filosofiske Professor, der maatte blive knyttet til Universitetsundervisningen her."

Borgmesteren gjorde nærmere Rede for Sagen og anbefalede den foreslaaede Form for en Bestyrelse for Universitetet, som Universitetssamvirket sikkert vilde tiltræde.

Indstillingen vedtoges.